

Een bevolkingsstaat van het dorp Heesselt uit 1826

R.H.C. van Maanen

Inleiding

De bevolkingsboekhouding in Nederland dateert van 1849. In vele gemeenten werd al eerder een vorm van bevolkingsboekhouding bijgehouden, de ene keer wat uitgebreider dan de andere keer. Daarnaast zijn in vele gemeentearchieven de staten van de tienjarige bevolkingstellingen bewaard gebleven. Vaak werden deze staten naderhand aangevuld. In het archief van de voormalige gemeente Varik is bijvoorbeeld een dergelijke staat van 7 juni 1826, met aanvullingen tot in 1828. De gegevens werden per gezin vermeld en in totaal werden voor de dorpen Varik en Heesselt 809 personen vermeld in een doorlopende nummering. Enkele personen zijn na juni 1826 ingeschreven. Ik heb voor het dorp Heesselt per gezin alle namen met gegevens achter elkaar vermeld, in afwijking van het origineel waar per gezinslid een aparte regel is gebruikt. Het getal achter de naam heeft betrekking op het geboortjaar. Het originele archiefstuk is nog in een redelijke staat zij het dat de inkt verbleekt is. Daar waar mogelijk zijn bij de mannelijke gezinsleden de gegevens aangevuld met behulp van de registers voor de nationale militie. Deze laatste archiefstukken zijn veelal door schimmel aangetast!

Jan van Ballegooyen (1784, dagloner), Antonia Firand (1787), Maria Christina (1816), Grietje (1821), Arie (1824) en Helena (1827).

C. van Baren (1790, dagloner) en Anneke van Baren (1787, overleden).

Weduwe Wm. Bokke (1760, dagloonster) en Hillegonda (1791).

Hermanus Dirk Beyer/Beijen (1788, dagloner), Hendrika van der Aa (1788), Jan Hendrik (1812), Stevina Cornelia (1813), Aaltje (1822), Dirk Jan (1824) en Johanna (1827).

- Dirk Jan (Varik 9-4-1824). Lichting 1843, lengte 1,66m, klein aangezicht,, gewoon voorhoofd, blauwe ogen, gewone neus, kleine mond en kin en lichtbruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon arbeider.

Geurt van den Berg (1788), Francina van Kessel (1801), Aart (1824), Geurtje (1825), Anna Maria van Os (1753, overleden), Jenneke (15-12-1826) en Jozeph (1827).

- Arnoldus (Varik 24-4-1824). Lichting 1843, lengte 1,60m, smal aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, kleine kin en lichtbruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon arbeider.

Johannes de Bruin (1779, schoolonderwijzer), Huiberdina Adriana van Riemsdijk, Willem (1809), Maria (1810), Anna Hermina (1812), Evcrtje (1814), Jan (1815), Hendrika Leonarda (1820), Leonarda (1822) en Benjamin (1824).

- Willem (Varik 21-5-1809). Lichting 1828, lengte 1,625m, lang aangezicht, rond voorhoofd, bruine ogen, ordinaire neus, grote mond, platte kin, lichtbruin hoofdhaar en wenkbrauwen en een litteken op de linkerhand. Was zonder beroep en woonde bij zijn ouders in.
- Jan (Varik 30-6-1815). Lichting 1834, lengte 1,625m, rond aangezicht en voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, ronde kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Zijn moeder was, net als bij Willem, Jantje van Bommel. Woonde bij zijn ouders. Had geen beroep.
- Benjamin Adrianus (Varik 25-9-1824, landbouwer). Lichting 1843, lengte 1,58m, bleek aangezicht, rond voorhoofd, bruine ogen, gewone neus, kleine mond en kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Zijn moeder was H.A. van Riemsdijk.

Steven de Cocq van Delwijnen (1780, dagloner), Jantje van Os, Roelof (1813), Cornelis (1816), Anneke (1821) en Johannes (13-1-1826).

- Cornelis (Varik 1-10-1816). Lichting 1835, lengte 1,675m, smal aangezicht, hoog voorhoofd, blauwe ogen, lange neus, gewone mond, kleine kin en lichtbruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon dagloner.

Hendrik de Cretier (1760, rentenier) en Anna van Baren(s) (1749).

Weduwe P. Donkers (1776, landbouwster), Cornelis (1803), Jan (1805), Johannes (1807) en Johanna (1811).

- Lichting 1822 vermeldt een Gerhard Donker (Varik 10-10-1799), lengte 5 voet, zoon van Peter Donker en arbeidster Katharina van der Heusden. Ovaal aangezicht, plat voorhoofd, bruine ogen, grote neus, ordinaire mond, spitse kin, blond hoofdhaar en bruine wenkbrauwen. Gerhard was arbeider van beroep.

Gerrit Donkers (1779, dagloner), Maria van Kessel (1749?), Catharina (1824), Jozephus (1825), Peterke (15-5-1826 overleden) en Johanna (1827).

- Josephus (Varik 14-2-1825). Lichting 1844, lengte 1,50m, groot aangezicht, rond voorhoofd, blauwe ogen, dikke neus, gewone mond, brede kin, lichtbruin hoofdhaar en bleke wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.

Johannes Fierand/Fierant (1769), Meerke Morre (1769), Maria Christina (1808) en Bart Marinus (1811).

- Bart Marinus (Varik 26-12-1811). Lichting 1820, lengte 1,585m, rond aangezicht, lang voorhoofd, blauwe ogen, dikke neus, ordinaire mond, kleine kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon dagloner.

Diik de Keyzer (1775, dagloner), Rozina van Dingen (1785), Jenneke (1816), Willemtje (1820) en Dirkje Clazina (1824).

Jozeph van Kessel (1757, dagloner) Jenneke van Avezaath (1760), Gerrit (1793) en Wouter (1795).

Weduwe Gerrit Krol (1776, dagloner, overleden), Emke (1806) en Willem (1813).

Johannis Krol (1775, dagloner), Cornelia Krol (1769) en Willem Krol (1784).

Weduwe J. Krol (1777, dagloonster), Helena (1803), Arie (1805) en Willem (1813).

Hermanus Kasper (1749, schoenmaker), Christina Lomp (1762), Johanna (1797), Jan Hendrik (1811) en Hermina Christina (1827).

A. Krol (1801, dagloner), Erke/Emerentia van Mil (1794), Martinus (1820), Gerdina (1827) en Gijsbertus (1828).

- Martinus (Lithoyen, Noord-Brabant, 6-8-1820). Lichting 1839, lengte 1,70m, smal aangezicht, gewoon voorhoofd, bruine ogen, platte neus, gewone mond, kleine kin, lichtbruin hoofdhaar en bleke wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.
- Gijsbertus (Varik 31-10-1828). Lichting 1846, lengte 1,51 m, klein aangezicht, rond voorhoofd, bruine ogen, kleine neus, mond en kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij vader in, moeder inmiddels overleden. Beroep vader en zoon dagloner.

Jan van der Linden (1778, landman, overleden), Maria van Empel (1780), Cornelis Arendse (1816), Dirk (1818), Teuntje (1819), Herman Cornelis (1822), Maria (1824) en Meyntje van Empel (1741, overleden).

- Cornelis Arendse (Varik 15-5-1816). Lichting 1835, lengte 1,73m, aangezicht met sproeten, laag voorhoofd, bruine ogen, grote neus, gewone mond, kleine kind en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn moeder, vader was inmiddels overleden. Beroep was landman, van moeder landeigenaarster.
- Dirk Cornelis (Varik 24-3-1818). Lichting 1837, lengte 1,695 m, smal aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, spitse kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep moeder en zoon landbouwer.
- Hermen Cornelis (Varik 2-3-1822). Lichting 1841, lengte 1,695m, rond aangezicht, hoog voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, ronde kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn moeder in. Beroep moeder en zoon landbouwer.

Martinus Loef (1783, timmerman), Huibertje van den Berg(h) (1794), Jantje (1816), Aart (1817), Peter (1819), Adriana (1820), Jan Huibert (1822), Marinus Cornelis (19-4-1826), Angenitje (1827) en Cornelia (1828).

- Aart (Varik 26-10-1817). Lichting 1836, lengte 1,64m, langwerpig aangezicht, gerimpeld voorhoofd, grijze ogen, grote neus, gewone mond, ronde kin, bruin hoofdhaar en wenkbrauwen en een litteken boven het rechteroog. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon dagloner. Peter (Varik 18-1-1819). Lichting 1838, lengte 1,62m, lang aangezicht, smal voorhoofd, blauwe ogen, grote neus en mond, spitse kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon arbeider.
- Jan Huibert (Varik 27-4-1822). Lichting 1841, lengte 1,684m, rond en klein aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, gewone neus en mond, ovale kin en lichtbruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landbouwer.
- Marinus (Varik 18-4-1826). Lichting 1845, lengte 1,65m, gewoon aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, brede kin, donkerbruin hoofdhaar en bleke wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.

Willem van Maren (1786, landman), Neeltje van Bruchem (1780), Jantje (1818), Dirk (1820), Jan (1821), Sijke (1822) en Gerrit (22-10-1826).

- Dirk Derkse (Varik 16-7-1820). Lichting 1839, lengte 1,64m, klein aangezicht en voorhoofd, bruine ogen, gewone neus en kin, kleine mond en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.
- Gerrit (Varik 22-10-1826). Lichting 1845, lengte 1,60m, breed aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, gewone neus, kleine mond en kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.

Hendrik van Maren (1793, koopman), Dirk de Fokkert (1827, overleden) en Cornelia(1828).

Jan van Maren (1781, landman), Christina van den Berg (1790), Jan (1814), Cornelis (1811), Gerrit Cornelisse (1816), Willem (1819), Hendrik (1823), Adrianus (1824) en Arnoldus (1827).

- Jan (Varik 3-11-1814). Lichting 1833, lengte 1,425 m, rond aangezicht, lang voorhoofd, grijze ogen, ordinare neus, kleine mond, spitse kin, bruin hoofdhaar en bleke wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Hij had geen beroep.
- Willem (Varik 16-12-1819). Lichting 1838, lengte 1,50m, breed aangezicht, lang voorhoofd, grijze ogen, ingedrongen neus, kleine mond en kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon dagloner.
- Hendrik (Varik 10-6-1823). Lichting 1842, lengte 1,555m, klein aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, platte neus, blauwe ogen, kleine mond en kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landbouwer.
- Adrianus (Varik 12-11-1824). Lichting 1843, lengte 1,44m, ingedrongen aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, platte neus, gewone mond, brede kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landman respectievelijk landbouwer.
- Arnoldus (Varik 19-2-1827). Lichting 1846, lengte 1,47m blozend aangezicht, rond voorhoofd, bruine ogen, gewone neus en mond, spitse kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landman.

Cornelis van Oosteroom (1781, landman), Jantje van Driel (1783), Cornelia (1813), Maria (1814), Willem (1815), Gijsbarta (1817), Hendrik (1819), Christina (1821, overleden 21-11-1826), Jan (1825) en Christina (1828, overleden).

- Willem Oostroom (Varik 27-6-1815). Lichting 1834, lengte 1,64m, smal aangezicht, rond voorhoofd, bruine ogen, lange neus, gewone mond, kleine kin, donkerbruin hoofdhaar en bleke wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon was landbouwer.

Dirk van Os (1759, strodekker), Herbert (1792, overleden) en Klaas (1799).

Jillis van Peuten (1774, dagloner), Cornelia van Oosterwijk (1764), Cornelis van den Berg (1797) en Aahje van den Berg (1810).

- Cornelis (Opijnen 28-5-1797).Lichting 1817. Van beroep arbeider. Zijn ouders waren Aart van den Berg en Cornelia van Oosterwijk, in 1817 tapster, woonden net als hij in Opijnen. Lengte 5 voet, 2 duim, 2 streek.

Arie van Riemsdijk (1788), Aaltje van Bommel (1796), Elizabeth (1818), Evert (1820), Dirkje (1823), Hendrik (1824) en Gerrit/Gerrit (1827).

- Evert (Varik 8-2- 1820). Lichting 1839, lengte 1,684m, rond aangezicht en voorhoofd, blauwe ogen, kleine, stompe neus, grote mond, ronde kin en blond hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde niet bij zijn ouders in. Beroep vader landman, zoon boerenknecht
- Hendrik (Varik 2-8-1824). Lichting 1843, lengte 1,62m, aangezicht met sproeten, rond voorhoofd, bruine ogen, kleine neus, grote mond, gewone kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader voerman, zoon arbeider.
- Gerrit (Varik 26-1-1827). Lichting 1846, lengte 1,61 m, smal aangezicht, rond voorhoofd, blauwe ogen, gewone neus en mond, ronde kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landman.

Cornelis van Rozendaal (1774, tapper), Willemijntje van Trignt en Frederika. J.C. Stegmeyer (1768, gepensioneerd, overleden).

Michiel van Toorn (1779, landman), Peterke den Drijver (1785), Trijntje (1813), Dirkje (1815), Huibert (1816), Willemke (1817), Neeske (1819), Leendert (1821) en Adriana (1824).

- Huibert (Varik 17-8-1816). Lichting 1835, lengte 1,645m, rond aangezicht, plat voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, kleine kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Beroep vader en zoon landman.
- Leendert (Varik 28-4-1821). Lichting 1840, lengte 1,648m, groot aangezicht, breed voorhoofd, grijze ogen, brede neus, gewone mond, ronde kin, lichtbruin hoofdhaar en wenkbrauwen en een litteken op de rechterhand. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landbouwer.

Wemarius Petrus Temminck (1783), Gerretje/Gerrigje Verbeek (1783), Geertrui Alida (1813), Leonard Wimmerus (1815), Benjamina (1820), Leeske Adriana (1824) en Gijsbertje (1828).

- Leonard Wemmarus (Geldermalsen 8-2-1815). Lichting 1834, lengte 1,775m, lang aangezicht, laag voorhoofd, bruine ogen, grote neus, gewone mond, platte kin, kleur hoofdhaar en wenkbrauwen 'rast?', doof en met een litteken op de rechterduim. Vader was tapper, hij zonder beroep. Woonde bij zijn ouders in.

Klaas Valentijn (1791, landman) en Gardina Smits (1774). Weduwe J. Vogel (1766, dagloner), Geertrui (1805) en Peter (1793, getrouwd). Steven Wakker (1776, dagloner), Willemtje van der Zandt (1781, overleden), Steven (1807), Maria (1810), Hendrika (1816) en Anneke (1820).

- Steven (Varik 10-9-1807). Lichting 1826, lengte 1,56m, rond aangezicht, hoog voorhoofd, grijze ogen, ordinaire neus en mond, kleine kin en bleek licht hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders te weten Stevanus en Maria Wilhelmina van der Zandt. Beroep net als vader dagloner.
- Voor lichting 1827 staat vermeld Sebastiaan Wakker (Varik 10-11-1808), lengte 1,64m, rond aangezicht en voorhoofd, blauwe ogen, ordinaire neus en mond, ronde kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde toen niet bij zijn ouders in. Beroep vader daghuurder, zoon schaapherder.

Geurt Wakker (1770, dagloner, overleden), Elizabeth Teeuwis (1778), Anneke (1809) en Antonia (1816).

Dirk Wakker (1779, dagloner, overleden), Maria van Vugt (1800), Aarke van Vugt (1820), Geurt Wakker (1824) en Willemijntje (1827).

- Geurt (Varik 18-11-1824). Lichting 1843, lengte 1,53m, ingedrongen aangezicht, rond voorhoofd, blauwe ogen, platte neus, gewone mond, kleine kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde in Tiel, van beroep boerenknecht Moeder was arbeidster. Vader Stephanus Theodorus was overleden.

Weduwe van Benjamin van Zwol (1763, landbouwster), Benjamin (1798), Dirk (1800), Adrianus (1804) en Gerretje Lijsje (1809).

- Benjamin (Opijnen 11-2-1798). Lichting 1817, voor een jaar vrijgesteld omdat zijn broer een plaatsvervanger had. Beroep net als zijn vader landbouwer. Lengte 5 voet 2 duim 2 streek. Moeder was Adriana Vermeulen, wonende te Opijnen.
- Dirk (3-8-1800). Lichting 1819, lengte 5 voet 4 duim 2 streek. Woonde bij zijn ouders.
- Adrianus Gerrit (Varik 27-7-1804), lichting 1823, lengte 1,545m, rond aangezicht en voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, ordinaire mond, ronde kin, blozende gelaatskleur, en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Van beroep landman. Woonde bij zijn moeder.

Jan van de Zandt (1785, landman), Sijke van Maren (1789), Jantje (1813) en Maria (1817).

Jan van Zuidam (1776, voerman), Maria van Ballegooyen (1794, overleden), Jan Franken (1815), Wouter Adrianus (1819), Hermina (1821), Jenneke (1825), Adriana (1827).

- Jan Franken (Varik 10-11-1815). Lichting 1834, lengte 1,59m, klein aangezicht, laag voorhoofd, bruine ogen, gewone neus, grote mond, kleine kin, bleek hoofdhaar en bruine wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders. Vader was landbouwer, hij zonder beroep.
- Wouter Adrianus (Varik 20-3-1819). Lichting 1838, lengte 1,68m, lang aangezicht, hoog voorhoofd, grijze ogen, dikke neus, gewone mond, ronde kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon arbeider.

In het register staan ook een aantal gezinnen ingeschreven na 7 juni 1826 zonder aan te geven of zij in Heesselt dan wel in Varik woonden.

Joannes Egidius van de Geyn (1801), Elizabeth van Bellecom/Belkum, Peter (1822), Wilhelmus (1827) en Hendrika (1828).

- Joannes Egidius (Varik 28-9-1801). Lichting 1820, lengte 5 voet 6 duim 1 streek. Woonde bij zijn ouders Adrianus en Joanna van der Eyk. Beroep vader en zoon landman.
- Peter (Opijnen, 4-8-1822). Lichting 1841, lengte 1,709m, groot aangezicht, laag voorhoofd, bruine ogen, gewone neus en mond, ovale kin en blond hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landbouwer.
- Wilhelmus (Varik 26-3-1827). Lichting 1846, lengte 1,65m, plat aangezicht, klein voorhoofd, grijze ogen, gewone neus en mond, ronde kin en bleek hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon landman

Gerrit Vermeulen, Albarta Hermina van Ballegooijen (1801), Gijsbert Aalbertus (Varik 29-8-1826) en Jantje Alida.

- Gijsbert Aalbertus. Lichting 1845, lengte 1,76m, lang aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gewone mond, ronde kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.

Petrus Voogels (1793), Anna van Baren en Jan Ger[r]it (Varik 10-6-1826)

- Jan Gerrit Vogel. Lichting 1845, lengte 1,60m, smal aangezicht, laag voorhoofd, grijze ogen, gewone neus en mond, ronde kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader dagloner, zoon schaapherder.

Maarten van Hemert (overleden), Jenneke Bongaards en Aaltje Jennemia (1827).

Jan Hendrik van Deutekom, Trijneke van Ballegooyen en Geurt Aalbert. Cornelis Ghybe/Ghijbe, Cornelia van Vugt en Gerrit(1828).

- Gerrit (Varik 5-8-1828). Lichting 1846, lengte 1,475m, bleek aangezicht, laag voorhoofd, bruine ogen, gewone neus, grote mond, spitse kin en bruin hoofdhaar en wenkbrauwen. Woonde bij zijn ouders in. Beroep vader en zoon dagloner.

Willem van Meenen, Wouterke van Stigt en Judik (1828).

Jan Wygertse, Jacoba Appeldoorn en Willemina (1828).

Jan Hendrik Morgenroodt (1762, geboren te Beek bij Ubbergen, marktmeester?)

Bron

- Archief gemeente Varik 1811 -1926 inv.nrs. 1344 en 1696-1727 (Streekarchivariaat West-Betuwe locatie Neerijnen).

Noot

1. In 1825 werd, vermoedelijk ten behoeve van de belasting, per gemeente een staat ingeleverd waarop per gezinshoofd vermeld stond uit hoeveel leden het gezin bestond, samenstelling veestapel en dergelijke. Voor wat betreft de gemeente Varik is deze staat in twee delen gepubliceerd in dit tijdschrift Zie hiervoor Maanen, R.H.C. van. "Landbouwbedrijven in Deil, Geldermalsen, Varik en Waardenburg en hun eigenaars in 1825", 1999-2, p. 26-3 en "Varikse arbeidersgezinnen in 1825", 2000, nr. 2, p. 10-14. In een nog te verschijnen vervolg zal de bevolkingsstaat voor het dorp Varik uit 1826 worden gepubliceerd.